

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Acta oeconomica et informatica 2
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2002, s. 39-43

EKONOMICKÁ DIFERENCIÁCIA POĽNOHOSPODÁRSKYCH PODNIKOV ECONOMIC DIFFERENTIATION OF AGRICULTURAL COMPANIES

Peter BIELIK, Veronika JANČÍKOVÁ
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

After 1989, price liberalization has established new relations in Slovak economy, and the problems of economic differentiation of agricultural companies seemed to disappear. However, economic results of our companies confirm the existence of this problem. In the pre-reform period, agricultural production intensity was considered the main factor of economic differentiation but the transformation of economy after 1990 has changed the methodological approach to business performance evaluation. The interest was shifted towards the value evaluation, comparing agricultural enterprises by economic/financial indicators. These methods enable to create quality classes and make a list of productivity. The work analyses the above problem in a group of agricultural enterprises in two regions of Slovakia. According to results of our analysis, an average company with the best performance is a limited liability company, farming up to 1000 ha of agricultural land in worse natural conditions (Žilina region).

Key words: company differentiation, effectiveness, region, legal form, company size

Od roku 1990 vykazujú podniky v poľnohospodárstve stále stratové hospodárenie, pričom výkonnosť podnikov sa zvyšuje len postupne. Prejavom ekonomickej výkonnosti podnikov je kritérium zisku a sústava finančno ekonomických ukazovateľov založená na tomto princípe. Za hlavné zdroje medzipodnikovej diferenciácie do roku 1989 boli považované pôdno-klimatické podmienky, ktoré ovplyvňovali úroveň efektívnosti vkladov do výroby a veľkosť vytvorenej hrubej výroby. Výsledky nášho výskumu však dokazujú, že v súčasnosti v podnikovej praxi sa prejavuje tzv. záporný efekt diferenciálnej renty, ktorý spôsobuje, že hospodárske výsledky sa zlepšujú smerom k horším prírodným podmienkam.

Materiál a metódy

Cieľom práce je prostredníctvom vybranej skupiny finančných ukazovateľov a ich vyhodnotením metódou viackriteriálneho

hodnotenia posúdiť ekonomickú diferenciáciu poľnohospodárskych podnikov na Slovensku. Ide o analýzu súboru podnikov, pričom výber subjektov bol podriadený hľadisku zhody predmetu činnosti a to poľnohospodárskej výrobe. V príspevku sa snažíme na základe pomerových ukazovateľov rentability pomocou vybraných metód stanovenia poradia podniky zoradiť a na báze dosiahnutých výsledkov evaluovať príslušné závery týkajúce sa závislosti úspešnosti podnikov od kvality vonkajších podmienok, od právnej formy, resp. veľkosti podniku.

Ukazovatele rentability vďaka svojej syntetickosti zhŕňajú výsledky, ktoré podnik dosiahol v likvidite, aktivite i zariadenosti a vypovedajú tak o celkovej výslednosti reprodukčného procesu podniku (Baláž, 1996). Konštruujú sa tak, že zisk (spravidla po zdanení) sa porovnáva so základom, ktorý vyjadruje objem spotrebovaných vstupov, vyprodukovaných tržieb, resp. so základom vyjadrujúcim veľkosť viazaného kapitálu. Vybrané ukazovatele charakterizuje a metodiku výpočtu naznačuje tabuľka číslo 1.

Tabuľka 1 Ukazovatele rentability a metodika výpočtu

Ukazovateľ (1)	Merná jedn. (2)	Vzorec (3)	Algoritmus (4)	Char. (5)
Rentabilita celkového kapitálu (6)	%	$\frac{\text{hosp. výsledok} + \text{úrok}}{\text{celkové kapitál}} \cdot 100$	$\frac{V(60+42)}{S 61} \cdot 100$	max. (14)
Rentabilita vlastného kapitálu (7)	%	$\frac{\text{hosp. výsledok}}{\text{vlastný kapitál}} \cdot 100$ (11)	$\frac{V 60}{S 62} \cdot 100$	max. (14)
Rentabilita tržieb (8)	%	$\frac{\text{hosp. výsledok}}{\text{tržby}} \cdot 100$ (12)	$\frac{V 60}{V(1+5+19)} \cdot 100$	max. (14)
Nákladová rentabilita (9)	%	$\frac{\text{hosp. výsledok}}{\text{celkové náklady}} \cdot 100$ (13)	$\frac{V 60}{CN} \cdot 100$	max. (14)

S – súvaha, V – výsledovka, CN – celkové náklady = V 2+8+12+17+18+20+22+24+26+28+31+38+40+42+44+46+54
Table 1 Profitability indicators and calculation methods
 (1) indicator, (2) unit, (3) formula, (4) algorithm, (5) characteristic, (6) profit to total capital ratio, (7) profit to net worth ratio, (8) profit to sales ratio, (9) profit to cost ratio, (10) economic result + interest / total capital, (11) economic result / net assets, (12) economic result / revenues, (13) economic result / total cost, (14) maximum
 S - balance sheet, V - profit and loss statement, CN - total cost

Pre potreby výskumu sme vybrali nasledovné metódy stanovovania poradia podnikov:

1. metóda prostého poradia

Každému podniku je pri každom ukazovateli priradené jeho poradie. Podnik, ktorý z hľadiska sledovaného ukazovateľa vykazuje najlepšiu hodnotu, sa umiestni na prvom mieste, podnik s druhou najlepšou hodnotou na druhom mieste, ... Všeobecne sa i-tému ukazovateľu j-teho podniku priradí jeho číslo poradia, s_{ij} . Dostaneme maticu $X = [x_{ij}]$, v ktorej v riadkoch sú uvedené podniky, v stĺpcoch hodnotiace ukazovatele. Výslednú charakteristiku m_j na základe ktorej možno podniky zoradiť, získame ako súčet poradií podľa jednotlivých ukazovateľov, kde:

$$m_j = \sum_{i=1}^p s_{ij}$$

kde:

$i = 1, 2, 3, \dots, p$ – hodnoty ukazovateľov

$j = 1, 2, 3, \dots, n$ – podniky

Najlepší je ten podnik, ktorý dosiahol najmenšie m_j .

Aby sa dosiahli preukazné výsledky a vylúčili sa prípadné extrémne hodnoty spôsobené neštandardným vplyvom vonkajšieho prostredia, prieskum sa uskutočnil za tri po sebe nasledujúce roky a výsledky dosiahnuté za jednotlivé roky boli potom vyhodnotené agregovane sčítaním výsledných charakteristik m_j . V sledovanom súbore je potom najlepší ten podnik, ktorý dosiahol najmenšie agregované m_j .

2. metóda bodovacia

Pri použití spomenutej metódy nahradíme pôvodné vypočítané hodnoty ukazovateľov bodovým ohodnotením. Výpočty opäť vychádzajú z matice $X = [x_{ij}]$. Každý podnik za každý ukazovateľ získa b_{ij} bodov. Pre ukazovateľ rentability, pri ktorom je žiaduca maximalizácia, zistíme počet bodov podľa vzťahu:

$$b_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{i \max}} \cdot 100$$

kde:

b_{ij} – bodové hodnotenie i-teho ukazovateľa v j-tom podniku

x_{ij} – hodnota i-teho ukazovateľa v j-tom podniku

$x_{i \max}$ – najvyššia hodnota i-teho ukazovateľa v súbore podnikov

Výslednou charakteristikou je priemerný počet bodov j-teho podniku za jednotlivé ukazovatele, ktorý vypočítame zo vzťahu:

$$b_j = \frac{1}{p} \cdot \sum_{i=1}^p b_{ij}$$

kde:

p – počet hodnotených ukazovateľov

Priemerný počet bodov b_j udáva, koľko percent podnik dosiahol z maximálne dosiahnuteľného počtu bodov (100 bodov by dosiahol podnik v prípade, že by pri všetkých ukazovateľoch dosahoval najlepšie hodnoty). Rovnako ako v predchádzajúcom prípade, hodnotíme agregované výsledky za sledované roky spolu, ako priemerný počet bodov za podnik.

3. metóda normovanej premennej

Táto metóda je základom radu štatistických postupov, pri ktorých sa prevádzajú hodnoty ukazovateľov na porovnateľné

bezrozmerné čísla. Hodnoty rôznych premenných x_{ij} nahradzuje hodnotami normovanej premennej vypočítanej zo vzťahu:

$$u_{ij} = \frac{x_{ij} - x_i}{s_{xi}}$$

kde:

x_{ij} – hodnota i-teho ukazovateľa v j-tom podniku ($i = 1, 2, 3, \dots, p; j = 1, 2, 3, \dots, n$)

x_i – priemer i-teho ukazovateľa za daný súbor podnikov počítaný podľa vzorca:

$$x_i = \frac{\sum_{j=1}^n x_{ij}}{n}$$

s_{xi} – smerodajná odchýlka i-teho ukazovateľa vypočítaná podľa vzorca:

$$s_{xi} = \sqrt{\frac{\sum_{j=1}^n (x_{ij} - \bar{x}_i)^2}{n}}$$

kde:

x_{ij} – hodnoty sledovaného ukazovateľa pri n podnikoch

$i = 1, 2, 3, \dots, n$

\bar{x}_i – aritmetický priemer hodnôt x_{ij}

n – počet podnikov

Výsledná charakteristika \bar{u}_j sa vypočíta ako aritmetický priemer normovaných hodnôt:

$$\bar{u}_j = \frac{1}{p} \cdot \sum_{i=1}^p u_{ij}$$

Najvyššie \bar{u}_j dosiahne najúspešnejší podnik za skúmaný rok. Následne analyzujeme výsledky za tri roky spolu, prostredníctvom aritmetického priemeru skúmaných troch rokov.

4. triedenie podnikov do skupín

Po stanovení poradia podľa jednotlivých metód pristúpime k triedeniu podnikov do skupín podľa kvartálov. Kvartály sú charakterizované svojou vzdialenosťou od počiatku rozdelenia a táto vzdialenosť je uvádzaná v %, aby nebola závislá od počtu podnikov v skupine. Pre potreby rozdelenia sme použili kvartál pre 25%, 50% a 75% vzdialenosti.

Tabuľka 2 Triedenie poľnohospodárskych podnikov do skupín podľa kvartálov

Kvartál (1)	Vzdialenosť (2)	Charakteristika (3)
Horný kvartál (4)	75%	nadpriemerné podniky (7)
Medián (5)	50%	priemerné podniky (8)
Dolný kvartál (6)	25%	podpriemerné podniky (9)

Table 2 Classification of agricultural companies in groups by quarter (1) quarter, (2) distance, (3) characteristic, (4) upper quarter, (5) median, (6) lower quarter, (7) above-standard companies, (8) standard companies, (9) below-standard companies

Výsledky a diskusia

Pri uskutočňovaní zámerov vytýčených v metodike sme vychádzali zo súboru 60 poľnohospodárskych podnikov. Súbor analyzovaných podnikov je homogénny z hľadiska činnosti, t.j. poľnohospodárskej prvovýroby a bol vytvorený na základe ročných výkazov podnikov za rok 1998, 1999, 2000. Podniky sú ďalej charakterizované svojím umiestnením v dvoch zoskupeniach a to podniky v regióne Žilina, s cenovou skupinou pôdy od 1 až 8, t.j. severná časť Slovenska a v juhozápadnej časti Slovenska, v regióne Nitra, s cenovou skupinou pôdy od 14 až 20. Oba regióny sú zastúpené súborom o veľkosti 30 podnikov. V súbore sú zastúpené nasledovné právne formy podnikania: družstvá, spoločnosti s ručením obmedzeným a akciové spoločnosti, pričom podstatné zastúpenie (68%) sa eviduje pri právnej forme družstvo. Podobné zastúpenie je aj v celom agrosektore Slovenska, keď po vylúčení fyzických osôb, až 56% všetkých ostatných právnych foriem pôsobiach v prvovýrobnej časti tohto rezortu sú poľnohospodárske družstvá alebo družstvá podielnikov. Percentuálne zastúpenie v jednotlivých skupinách podľa právnych foriem dokumentuje tabuľka číslo 3.

Tabuľka číslo 4 charakterizuje súbor v závislosti od veľkostných skupín a právnej formy. Podniky boli zaradené do štyroch základných skupín podľa výmery poľnohospodárskej pôdy. Percentuálne zastúpenie jednotlivých právnych foriem v spomenutých skupinách je uvedené v tabuľke 4.

Po prepočte hodnôt vybraných ukazovateľov a stanovení poradia podnikov v jednotlivých rokoch sme pristúpili k agregácii dosiahnutých výsledných charakteristík. Pre potreby analýzy

výsledkov sme súbor rozdelili do intervalov nasledovne: 75% vzdialenosť od počiatku charakterizujú podniky od podniku s poradovým číslom 1, teda ktorý dosiahol najlepšie výsledky a je prvý v poradí, po podnik s poradovým číslom 15 vrátane. Tento interval vystihuje nadpriemerné podniky. Druhý interval je vo vzdialenosti od 25% do 75%, tu je zastúpených 50% podnikov s početnosťou 30 pre priemerné podniky. Vo vzdialenosti 25% od počiatku je interval 15 podnikov, ktoré môžeme charakterizovať vzhľadom na náš súbor ako podpriemerné.

Analýza zastúpenia jednotlivých oblastí v stanovených intervaloch po stanovení poradia podnikov **metódou prostého poradia (M1)** priniesla prekvapujúce výsledky. Napriek očakávaniam, že podniky hospodáriace v lepších prírodných podmienkach dosiahnu lepšie výsledky, len 20% podnikov regiónu Nitra z celkového počtu 30 sa umiestnilo v intervale nadpriemerné podniky. Avšak 63%, teda väčšina podnikov dosiahla priemerné, teda ešte prijateľné výsledky a len 17% podnikov zo skúmaného regiónu je podpriemerných. Menšie rozdiely sú v skupine 30 podnikov žilinského regiónu. 30% z tejto skupiny sa umiestnilo medzi prvými 15 najlepšími podnikmi, až 33% podnikov patrí medzi podpriemerné. Značnejšie rozdiely medzi regiónmi boli zaznamenané testovaním poradia ďalšími metódami. Na základe **metódy bodovacej (M2)** sa potvrdil výsledok triedenia podnikov **metódou prostého poradia (M1)**. Len 17% podnikov regiónu Nitra je v intervale pre nadpriemerné podniky a až 33% podnikov žilinského regiónu patrí do spomenutého intervalu. Ale v intervale pre priemerné podniky je podľa M2 podľa očakávania väčšina podnikov južnej oblasti, pričom podniky severnej oblasti sú až v 37% miere zastúpené v intervale pre podpriemerné podniky a len 13% podnikov z južnej oblasti je

Tabuľka 3 Zastúpenie právnych foriem podnikania v skúmaných poľnohospodárskych podnikoch v %

Právna forma (1)	Región Nitra (2)		Región Žilina (3)		Spolu (4)	
	Počet podnikov (8)	% zastúpenie (9)	Počet podnikov (8)	% zastúpenie (9)	Počet podnikov (8)	% zastúpenie (9)
Družstvo (5)	21	70	20	67	41	68
Spol.s r.o. (6)	7	23	9	30	16	27
Akc. spol. (7)	2	7	1	3	3	5
Spolu (4)	30	100	30	100	60	100

Zdroj: vlastné prepočty

Source: own calculations

Table 3 Business legal forms of investigated agricultural companies

(1) legal form, (2) Nitra region, (3) Žilina region, (4) total, (5) co-operative farm, (6) limited liability company, (7) joint-stock company, (8) number of companies, (9) share (%)

Tabuľka 4 Zastúpenie jednotlivých právnych foriem poľnohospodárskych podnikov podľa výmery poľnohospodárskej pôdy

Veľkostné skupiny podľa výmery p.p. (1)	% zast. družstiev (2)	% zast. spol. s r.o. (3)	% zast. akc. spol. (4)	% zast. podnikov v súbore (5)
- do 1000 ha (6)	69	26	5	32
- od 1001 do 2000 ha (7)	65	35	0	33
- od 2001 do 3000 ha (8)	70	20	10	17
- nad 3000 ha (9)	73	18	9	18
priemerná výmera (ha) (10)	1 887,3	1 552,3	2 442,1	1 825,7

Zdroj: vlastné prepočty

Source: own calculations

Table 4 Agricultural companies of different legal forms by area of agricultural land

(1) size group by agricultural land acreage, (2) % share of co-operatives, (3) % share of limited liability companies, (4) % share of joint-stock companies, (5) % share of companies within group investigated, (6) up to 1000 ha, (7) from 1001 to 2000 ha, (8) from 2001 to 3000 ha, (9) over 3000 ha, (10) mean acreage

Tabuľka 5 Triedenie poľnohospodárskych podnikov podľa regiónov

Regióny (1)	% zastúpenie regiónov v intervale pre (2)								
	Nadpriemerné podniky (3)			Priemerné podniky (4)			Podpriemerné podniky (5)		
	M1	M2	M3	M1	M2	M3	M1	M2	M3
Región Nitra (6)	20	17	13	63	70	70	17	13	17
Región Žilina (7)	30	33	37	37	30	30	33	37	33

Zdroj: vlastné prepočty

Source: own calculations

Vysvetlivky: M1- metóda prostého poradia, M2- metóda bodovacia, M3- metóda normovanej premennej
Notes: M1 – simple order method, M2 – method of evaluating by points, M3 – standardized variable method

Table 5 Regional classification of agricultural companies
(1) region, (2) % share of companies for, (3) above-standard companies, (4) standard companies, (5) below-standard companies, (6) Nitra region, (7) Žilina region

Tabuľka 6 Ekonomická diferenciacia podnikov podľa právnych foriem

Právne formy (1)	% zastúpenie právnych foriem v intervale pre (2)								
	Nadpriemerné podniky (3)			Priemerné podniky (4)			Podpriemerné podniky (5)		
	M1	M2	M3	M1	M2	M3	M1	M2	M3
Družstvá (6)	20	17	20	51	54	51	29	29	29
Spol. s r.o. (7)	37	50	44	44	38	37	19	12	19
Akciové spol. (8)	33	0	0	67	67	100	0	33	0

Zdroj: vlastné prepočty

Source: own calculations

Table 6 Economic differentiation of companies by legal forms
(1) business legal form, (2) % share of legal form for, (3) above-standard companies, (4) standard companies, (5) below-standard companies, (6) co-operative farms, (7) limited liability companies, (8) joint-stock companies

v spomenutom intervale. Po použití metódy normovanej premennej (M3) sme získali veľmi podobné výsledky. Nakoniec môžeme konštatovať, že úspešné podniky (v našom prípade nadpriemerné až priemerné podniky) sú zväčša alokované v južnej oblasti, z hľadiska hospodárenia v lepších prírodných podmienkach. Spolu v priemere 84% podnikov nitrianskeho regiónu je v intervale nadpriemerných až priemerných podnikov, a len 66,6% žilinského regiónu.

Tabuľka číslo 6 dokumentuje šetrenie závislosti právnej formy od celkových výsledkov reprodukčného procesu. Ak skúmame výsledky stanovenia poradia metódou prostého poradia, môžeme konštatovať, že najlepšie výsledky v rámci analýzy právnych foriem dosiahli spoločnosti s r.o., kde z celkového počtu tejto právnej formy 37% patrí do intervalu nadpriemerných podnikov, zatiaľ čo iba 19% do skupiny podpriemerných. Rozdiely v dosiahnutých výsledkoch, ktoré potvrdzujú predchádzajúce konštatovanie boli prehličené v testovaní ďalšími metódami. Podľa metódy bodovacej (M2) sú rovnako najúspešnejšie spoločnosti s r.o., podľa ktorej 50% všetkých analyzovaných spol. s r.o. patrí do intervalu nadpriemerných podnikov a len 12% do intervalu podpriemerných podnikov. Prostredníctvom metódy normovanej premennej (M3), rovnako ako predchádzajúcich dvoch metód stanovenia pora-

Tabuľka 7 Rozdelenie podnikov do veľkostných skupín podľa výmery poľnohospodárskej pôdy

Veľkostné skupiny podľa výmery p.p. (1)	% zastúpenie veľkostných skupín v intervale pre (2)								
	Nadpriemerné podniky (3)			Priemerné podniky (4)			Podpriemerné podniky (5)		
	M1	M2	M3	M1	M2	M3	M1	M2	M3
- do 1 000 ha (6)	42	42	53	32	21	21	26	37	26
- od 1 001 do 2 000 ha (7)	20	25	15	55	50	60	25	25	25
- od 2 001 do 3 000 ha (8)	10	10	10	80	80	80	10	10	10
- nad 3 000 ha (9)	18	9	9	46	73	55	36	18	36

Zdroj: vlastné prepočty

Source: own calculations

Table 7 Size group classification of agricultural companies by agricultural land acreage
(1) size group by agricultural land acreage, (2) % share of size group for, (3) above-standard companies, (4) standard companies, (5) below-standard companies, (6) up to 1 000 ha, (7) from 1 001 to 2 000 ha, (8) from 2 001 to 3 000 ha, (9) over 3 000 ha

dia sa zistilo, že právna forma družstvo má zastúpenie podnikov v najvyššej miere v porovnaní s ostatnými právnymi formami práve v intervale pre podpriemerné podniky.

Predpokladáme, že veľkosť podniku priamo vplyva na mieru úspešnosti podniku. Každá veľkostná skupina má svoje výhody i nevýhody v podnikaní. Vo väčších podnikoch z hľadiska výmery v dôsledku koncentrácie výroby dochádza k úspore fixných a niektorých variabilných nákladov, teoreticky je v týchto prípadoch lepší prístup k úverom. Väčší podnik umožňuje širšiu diverzitu výroby, čo je z hľadiska bezpečnosti podnikania výhodnejšia alternatíva. Avšak vyžaduje vyššiu organizačnú štruktúru, kde sa efektívnosť riadenia znižuje, tým pádom dochádza k vyšším stratám spôsobených ľudským faktorom. Naopak menšie podniky môžu vsadiť sa intenzitu a kvalitu výroby. Orientácia na špeciálne trhové produkty v týchto podnikoch (s výraznou mierou efektívnosti kontroly a riadenia) môže zvýšiť rentabilitu tak tržieb, ako aj nákladov.

Tabuľka číslo 7 sleduje súhrnnú charakteristiku súboru podnikov rozdelených do veľkostných skupín podľa výmery poľnohospodárskej pôdy (p.p.). Podľa nášho šetrenia metódou prostého poradia (M1) medzi najlepšími sa z veľkej miery umiestnili hlavne podniky do výmery 1 000 ha p.p. Podľa vývoja výsledkov sa dá konštatovať, že so zväčšujúcou sa výmerou klesá podiel podnikov v intervale pre nadpriemerné podniky ale aj v intervale pre podpriemerné, to znamená, že sa zvyšuje podiel podnikov v intervale pre priemerné podniky. Veľkostnú skupinu nad 3 000 ha charakterizujú v prevažnej miere výsledky podpriemerné až priemerné. Toto konštatovanie podopiera testovanie ďalšími metódami. Zisťujeme, že veľkosť podniku do výmery 1 000 ha je na základe nášho prieskumu najvýhodnejšia.

Tabuľka číslo 8 bližšie analyzuje poradie podnikov podľa horepoužitých metód.

Súhrn

Po roku 1989 a nástupe trhových vzťahov v slovenskej ekonomike sa zdalo, že problém ekonomickej diferenciacie poľnohospodárskych podnikov prestane existovať, no ekonomicke výsledky našich podnikov potvrdzujú, že tento jav stále existuje. Do roku 1989 bola za rozhodujúci faktor ekonomickej dife-

Tabuľka 8 Metódy hodnotenia a ich vplyv na ekonomickú diferenciaciu podnikov

Metóda (1)	Metóda prostého poradia (2)			Metóda bodovacia (3)			Metóda normovanej premennej (4)		
Poradie (5)	Podnik číslo (6)	Právna forma (7)	Výmera (8)	Podnik číslo (6)	Právna forma (7)	Výmera (8)	Podnik číslo (6)	Právna forma (7)	Výmera (8)
1	46	D	1 371	46	D	1 371	46	D	1 371
2	45	D	474	48	S	270	48	S	270
3	40	S	712	45	D	474	45	D	474
4	48	S	270	40	S	712	40	S	712
5	54	D	448	54	D	448	54	D	448
6	38	D	881	38	D	881	38	D	881
7	37	S	2 680	37	S	2 680	37	S	2 680
8	17	S	1 904	17	S	1 904	17	S	1 904
9	58	D	5 481	58	D	5 481	35	D	536
10	13	S	510	35	D	536	34	D	908

Zdroj: vlastné prepočty

Source: own calculations

Vysvetlivky: D- družstvo, S- spoločnosť s ručením obmedzeným

Table 8 Evaluation methods and their effect of economic differentiation of companies

(1) method, (2) simple order method, (3) method of evaluating by points, (4) standardized variable method, (5) order, (6) company no., (7) legal form, (8) acreage

Notes: D – co-operative farm, S – limited liability company

renciácie považovaná intenzita poľnohospodárskej výroby, ktorá tvorila metodologický základ vyjadrovania diferenciacie podnikov. Transformácia ekonomiky po roku 1990 zmenila metodologické prístupy k hodnoteniu výkonnosti podnikovej sféry. Do popredia sa dostávali hodnotové metódy, ktoré skúmajú podniky prostredníctvom ekonomicko-finančných ukazovateľov, a umožňujú triediť podniky do bonitných tried a stanovovať ich poradie výkonnosti. Podľa výsledkov analýzy najlepší výsledky v rentabilite dosiahli v danom období podniky s právnou formou spoločnosti s ručením obmedzeným, hospodáriace vo veľkostnej kategórii do 1 000 ha poľnohospodárskej pôdy v horších prírodných podmienkach (región Žilina).

Kľúčové slová: diferenciacia podnikov, rentabilita, región, právna forma, veľkosť podniku

Literatúra

BIELIK, P. 1996. Metodologické otázky merania podnikovej výkonnosti. In: Sborník prací z mezinárodní vědecké konference Agrární perspektivy VIII. Konkurenceschopnost agrárního sektoru a integrační procesy. Díl I. Praha: PEF ČZU, 1999, s. 360-364. ISBN 80-213-0563-0

DVOŘÁK, M. 2001. Faktory diferenciacie odčerpateľných zdrojov družstiev ako formy podnikania. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Produkčná a obchodná výkonnosť agropotravinárskeho

nárskeho komplexu. Nitra: SPU, 2001, s. 63-69. ISBN 80-7137-973-5

GURČÍK, L. 2001. Podnikateľská analýza a kontroling. Nitra: SPU, 2001.

CHRASTINOVÁ, Z. 1999. Overenie metód hodnotenia bonity a tzv. systému včasného varovania finančnej situácie podnikov. Bratislava: VÚEPP, 1999.

Informačné listy VÚEPP, MP SR. Bratislava: VÚEPP, 1997, 1998, 1999.

JANČÍKOVÁ, V. 2001. Likvidita a odvetvové štandardy pre poľnohospodárske podniky. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Produkčná a obchodná výkonnosť agropotravinárskeho komplexu. Nitra: SPU, 2001, s. 98-101.

KUZMA, F. 2001. Agrárna politika a produkčná výkonnosť agropotravinárskeho sektoru. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Produkčná a obchodná výkonnosť agropotravinárskeho komplexu. Nitra: SPU, 2001, s. 117-120. ISBN 80-7137-973-5

Prehľad poľnohospodárskych politík: Slovenská republika. Bratislava: MP SR, 1997. 238 s. ISBN: 80-88731-84-4

Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v SR 1999, 2000: Zelená správa. Bratislava: MP SR, 1999, 2000.

ZALAI, K. a i. 1998. Finančno-ekonomická analýza podniku. Bratislava: Sprint, 1998. 106 s. ISBN 80-88848-18-0

Kontaktná adresa:

prof. Ing. Peter Bielik, PhD., Katedra ekonomiky, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 037/650 85 79